FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT LEENDERT A. GEELHOED

föredraget den 12 juli 2001 [1]

I — Bakgrund, tillämpliga bestämmelser och tolkningsfrågan

1. Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien har i enlighet med artikel 234 EG bett domstolen uttala sig om på vilket sätt artikel 104.5 i rättegångsreglerna för Europeiska gemenskapernas domstol (nedan även kallade rättegångsreglerna eller RR-D) skall tolkas om en medlemsstat saknar särskilda nationella bestämmelser rörande fördelningen av de rättegångskostnader som uppkommer i ett förhandsförfarande och i stället erkänner den vinnande parten en allmän schablonmässig ersättning som grundar sig på nationella förfaranden och som inte är tillräcklig för att täcka de verkliga rättegångskostnaderna i ett mål om förhandsavgörande inför EG-domstolen.

2. Artikel 104.5 första stycket i den kodifierade versionen av rättegångsreglerna av den 6 mars 1999 [2] lyder som följer: "Beslut om rättegångskostnader i mål om förhandsavgörande ankommer på den nationella domstolen."

3. Domstolen har i dom av den 7 maj 1998 i mål C-350/96 [3] besvarat vissa frågor som den österrikiska Verwaltungsgerichtshof hänskjutit för förhandsavgörande i en tvist mellan Clean Car Autoservice GesmbH (nedan kallad Clean Car) och Landeshauptmann von Wien rörande den senares beslut att avvisa Clean Cars anmälan om bedrivande av näringsverksamhet av det skälet att den verkställande direktör som anställts inte var bosatt i Österrike. Domstolen fastslog i punkt 2 i domslutet:

"Artikel 48 i fördraget utgör ett hinder för en medlemsstat att föreskriva att ägaren till ett bolag som bedriver näringsverksamhet inom en medlemsstats territorium endast kan utse en person som är bosatt i medlemsstaten till verkställande direktör."

1 — Originalspråk: nederländska.

2 — EGT C 65, s. 1. Efter den genomförda ändringen av den 16 maj 2000 i rättegångsreglerna (EGT L 122, s. 43) har artikel 104.5 ändrats till artikel 104.6. Härefter kommer den nuvarande numreringen att användas.

3 — Clean Car Autoservice (REG 1998, s. I-2521).

4. I punkt 44 i domen av den 7 maj 1998 i mål C-350/96 gjorde domstolen följande överväganden angående rättegångskostnaderna:

"Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna."

5. Genom dom av Verwaltungsgerichtshof av den 24 juni 1998 ogiltigförklarades det nationella beslutet på grund av lagstridighet och tilldömdes Clean Car en summa av 12 860 ATS som ersättning för dess rättegångskostnader.

6. Av handlingarna framgår att Verwaltungsgerichtshofs beslut om fördelning av rättegångskostnaderna grundar sig på Verwaltungsgerichtshofgesetz (lag om Verwaltungsgerichtshof, nedan kallad VwGG) av 1985 [4] och Verordnung des Bundeskanzlers über die Pauschalierung der Aufwandersätze im Verfahren vor dem Verwaltungsgerichtshof (förbundskanslerns förordning om en schablonmässig ersättning av rättegångskostnader vid förfaranden inför Verwaltungsgerichtshof, nedan kallad förordningen) av 1994. [5]

7. I förfaranden inför Verwaltungsgerichtshof har den vinnande parten endast rätt till ersättning av rättegångskostnaderna såvitt detta är föreskrivet i §§ 47—60 VwGG. I de fall då §§ 47—60 VwGG saknar konkreta regler föreskriver § 58 VwGG att parterna skall bära sina egna rättegångskostnader. VwGG innehåller en regel angående vissa fasta rättegångskostnader och övriga rättegångskostnader för vilka en i förordningen närmare beskriven schablonmässig ersättning gäller. Med stöd av denna regel har Clean Car tillerkänts 12 860 ATS. VwGG och förordningen föreskriver inte några särskilda regler angående rättegångskostnaderna i mål om förhandsavgörande inför EG-domstolen.

8. Genom stämningsansökan som inkom till Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien den 18 februari 1999 begärde Clean Car att Stadt Wien och Republiken Österrike (nedan kallade svarandena) skulle betala ett skadestånd på grund av statens skadeståndsansvar till ett belopp av 60 000 ATS, jämte ränta med 5 procent från och med den 8 maj 1998, motsvarande de rättegångskostnader som uppkommit under det förhandsförfarande som lett till EG-domstolens dom i mål C-350/96. I ett tillägg till stämningsansökan av den 17 maj 1999 stöder Clean Car sin fordran på doktrinen om myndigheters skadeståndsansvar på grund av underlåtenheten att efterkomma gemenskapsrätten.

9. Som följd av detta har Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien genom beslut av den 26 november 1999, vilket skrevs in i

4 — BGBl. nr 10/1985.
5 — BGBl. nr 416/1994.

domstolens register den 9 december 1999, bett domstolen besvara följande fråga:

"Hur skall artikel 104.5 i domstolens rättegångsregler tolkas i ett fall som det föreliggande, i vilket en medlemsstat (Österrike) saknar nationella bestämmelser om hur de nationella domstolarna skall besluta om rättegångskostnader respektive fördelningen av rättegångskostnaderna mellan de berörda parterna i ett mål om förhandsavgörande?"

10. Skriftliga yttranden har inkommit från Clean Car, Stadt Wien och Republiken Österrike som svarande samt från den österrikiska regeringen och kommissionen. Den 10 maj 2001 ägde den muntliga förhandlingen rum.

II — Upptagande till sakprövning

11. Svarandena har ifrågasatt domstolens behörighet att pröva talan. Stadt Wien hävdar att det är uppenbart att den begärda tolkningen av gemenskapsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller föremålet för tvisten. För bedömning av Clean Cars begäran av den 18 februari 1999 är inte en närmare tolkning av artikel 104.6 RR-D nödvändig enligt Stadt Wiens mening. Utvidgningen av grunderna i tilläggsskriften till talan av den 17 maj 1999 godtogs enligt svaranden inte heller av den nationella domstolen och att det av detta skäl inte är nödvändigt att tolka den aktuella bestämmelsen. Vidare framhåller Stadt Wien att artikel 104.6 RR-D endast innehåller en kompetensregel. Bestämmelsen föreskriver ingen rätt till ersättning för kostnader och ej heller hur hög en dylik ersättning bör vara. Republiken Österrike beaktar dessutom att domstolen i sin dom av den 7 maj 1998 i mål C-350/96 inte beslutade om Clean Cars rättegångskostnader, utan överlät det beslutet till den nationella domstolen. Verwaltungsgerichtshof har sedan dess tilldömt Clean Car en viss summa som ersättning för dess kostnader, varigenom begäran om förhandsavgörande rörande tolkningen av artikel 104.6 RR-D blivit utan föremål.

12. Enligt fast rättspraxis ankommer det inom ramen för det genom artikel 234 EG inrättade samarbetet mellan de nationella domstolarna och EG-domstolen uteslutande på de nationella domstolarna, vilka tvisten anhängiggjorts och som har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet, bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att kunna döma i saken som relevansen av de frågor som ställs. Domstolen har endast möjlighet, såvitt är relevant i detta fall, att avvisa en begäran om förhandsavgörande från en nationell domstol när det är uppenbart att den begärda tolkningen av gemenskapsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller föremålet för tvisten. [6]

6 — Se nyligen avkunnad dom av den 17 maj 2001 i mål C-340/99, TNT Traco (REG 2001, s. I-4109), punkterna 30 och 31.

13. Enligt min mening är det i förevarande fall inte fråga om det. Av beslutet om hänskjutande framgår att Landesgericht konfronteras med en verklig tvist rörande ersättningen av kostnaderna som uppkommit inom ramen för ett mål om förhandsavgörande i EG-domstolen. Det är uppenbart att artikel 104.6 RR-D uttryckligen rör fördelningen av dessa kostnader vilken innebär att det föreligger ett samband med huvudtvisten. Argumentet att denna bestämmelse inte skulle innehålla mer än en befogenhetsfördelning omfattas av tvistens sakinnehåll. Uppgiften att Clean Car sedan dess redan tillerkänts ersättning för kostnaderna är inte relevant då Clean Car överklagar grunden för och storleken på denna ersättning med åberopande av artikel 104.6 RR-D i huvudtvisten.

14. Enligt min mening är domstolen behörig att ta upp Landesgerichts begäran till prövning.

III — Prövning i sak

A — Parternas argument

15. Clean Car föreslår att domstolen ska tolka artikel 104.6 RR-D så att den utgör hinder för tillämpningen av en nationell regel, som den österrikiska regeln, som inte innehåller någon bestämmelse för fördelningen av kostnaderna i ett förhandsförfarande. Då det i förevarande fall är fastställt att de österrikiska myndigheterna har kränkt gemenskapsrätten med direkt effekt, skall frågan om vem som bör bära kostnaderna för förhandsförfarandet besvaras med beaktande av förutsättningarna för medlemsstaternas skadeståndsansvar som fastställts av EG-domstolen [7] och enligt österrikisk rätt [8] samt mot bakgrund av kostnadsregleringen i artiklarna 72 och 73 RR-D, såsom dessa artiklar tolkats i domstolens rättspraxis.

16. Den föreliggande österrikiska regeln om tilldelning och fördelning av rättegångskostnaderna är inte uttryckligen anpassad till förhandsförfarandet i artikel 234 EG, och i synnerhet är den schablonmässiga regleringen av kostnaderna inför Verwaltungsgerichtshof inte tillräcklig i den mening som avses i artikel 104.6 RR-D. Därav följer, enligt Clean Car, att den nationella kostnadsregleringen inte tillräckligt tar hänsyn till de extra kostnader som uppkommer inom ramen för ett förhandsförfarande i den mening som avses i artikel 234 EG. En motsatt bedömning skulle beröva artikel 104.6 RR-D på varje betydelse i de fall där en medlemsstats lagstiftning inte föreskriver ett tilldömande av ersättning för de extra kostnader som i

7 — Dom av den 19 november 1991 i de förenade målen C-6/90 och 9/90, Francovich m.fl. (REG 1991, s. I-5357; svensk specialutgåva, volym 11, s. 435).

8 — Härmed hänvisas till § 23 i Bundesverfassungsgesetz (federal grundlag) och till § 1 i Amtshaftungsgesetz (lag om administrationens skadeståndsansvar).

undantagsfall uppkommer i samband med ett förhandsförfarande som en del av det nationella förfarandet.

17. En dylik tolkning står enligt Clean Cars mening i strid med artiklarna 72 och 73 RR-D vilka betraktar de nödvändiga kostnader som uppkommit för parterna i samband med förfarandet, särskilt för ombudet, rättegångsbiträdet eller advokaten, som ersättningsgilla kostnader. Genom att uteslutande tillämpa de österrikiska reglerna, skulle dessutom inte de av domstolen godtagna relevanta principerna rörande storleken på de ersättningsgilla kostnaderna respekteras.

18. Svaranden och den österrikiska regeringen föreslår att domstolen skall tolka artikel 104.6 RR-D så att den nationella lagstiftning som är tillämplig på huvudtvisten reglerar ersättningen av kostnaderna för förhandsförfarandet och att denna bestämmelse på intet sätt förpliktar medlemsstaterna att anta en bestämmelse varigenom den vinnande parten får rätt till ersättning för de faktiska kostnaderna under förhandsförfarandet.

19. Kommissionen påpekar att det enligt ordalydelsen i artikel 104.6 RR-D ankommer på den nationella domstolen att besluta om kostnaderna i ett förhandsförfarande. Inte desto mindre skall den nationella domstolen vid fördelningen av kostnaderna beakta domstolens fasta rättspraxis, enligt vilken varje diskriminering mellan olika regleringar av ersättningar för kostnader under förhandsförfarandena enligt artikel 234 EG och vid jämförbara nationella förfaranden bör förhindras.

B — Bedömning

20. Till att börja med kan det fastställas att begäran om förhandsavgörande av den hänskjutande domstolen begränsar sig till tolkningen av artikel 104.6 RR-D. Den problematik som är för handen, vilken framgår av de inkomna yttrandena, rättfärdigar inte desto mindre ett mera utförligt svar. Frågan som gömmer sig bakom begäran om förhandsavgörande är väsentligen huruvida gemenskapsrätten förpliktar medlemsstaterna att föreskriva en rätt till ersättning för de extra rättegångskostnader som uppkommit för den vinnande parten i huvudtvisten på grund av ett förhandsförfarande i den mening som avses i artikel 234 EG. För ett svar på den frågan är det inte tillräckligt med en tolkning av rättegångsreglerna. Frågan rör medlemsstaternas processrättsliga självständighet. Därför bör även en anknytning göras till domstolens rättspraxis som begränsar denna självständighet.

21. Å andra sidan menar jag att domstolens svar på begäran om förhandsavgörande av Landesgericht måste förbli inom ramen för

den framställda begäran. Processrätten och fordran på ersättning för de extra kostnaderna på grund av förhandsförfarandet bör inte på förhand likställas med skadeståndsrätten och en skadeståndsfordran i samband med den skada som ett rättssubjekt lider som följd av att en medlemsstat har kränkt en gemenskapsbestämmelse med direkt effekt. Det är naturligtvis tänkbart att fordringarna överlappar varandra på så sätt att fordran på ersättning för de extra rättegångskostnaderna utgör en underordnad del av en större skadeståndsaktion mot myndigheterna på grund av en kränkning av direkt verkande gemenskapsrätt. Vid huvudförhandlingen framhöll Clean Car att det i det nationella förfarandet primärt handlar om en fordran på ersättning av rättegångskostnaderna och, för det fall domstolen inte skulle tilldöma en fullständig ersättning av rättegångskostnaderna, sekundärt om en skadeståndsfordran. Hur begriplig den sekundära fordran än är och hur intressant en bedömning av domstolen i saken än skulle vara, kan svaret i detta förhandsavgörande enligt min åsikt begränsas till de processrättsliga aspekterna och domstolen behöver inte uttala sig över läran om offentliga myndigheters skadeståndsansvar. Av rättegångshandlingarna framgår inte någonstans att Clean Car vid sidan om fordran på ersättning för rättegångskostnaderna även ställt andra skadeståndsanspråk mot den österrikiska staten i samband med domen i mål C-350/96. [9] Vad som är av större betydelse är att beslutet om hänskjutande inte låter antyda att den hänskjutande domstolen skulle vara i behov av en närmare tolkning av rättspraxis rörande principen om myndigheternas skadeståndsansvar på grund av en kränkning av gemenskapsrätten.

22. Domstolen behandlade redan i det första målet som anhängiggjordes enligt artikel 177 i EEG-fördraget (nu artikel 234 EG) frågan om vem som bör dömas att betala rättegångskostnaderna. [10] I sitt förslag till avgörande föredrog generaladvokat Lagrange lösningen att varje part skulle bära sina egna kostnader. Domstolen slog emellertid fast att "[e]ftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid appellationsdomstolen i Haag utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna". [11] Sedan dess är det fast rättspraxis i förfaranden enligt artikel 234 EG att den hänskjutande domstolen skall besluta om kostnaderna, då förhandsförfarandet anses vara ett led i huvudtvisten. Sedan dess har denna formulering kodifierats i den nuvarande artikel 104.6 i rättegångsreglerna.

23. Likaså följer av domstolens fasta rättspraxis att den nationella domstolen, vid avsaknad av en gemenskapsbestämmelse, på grundval av nationella rättsregler måste besluta om fördelning av rättegångskostna-

9 — Enligt Clean Cars advokater uppgår ersättningen av kostnaderna på grund av förhandsförfarandet vid domstolen i mål C-350/96 till inte mindre än 435 761 ATS (31 668 EUR). Av detta framställer svarandena en första fordran på en summa av 60 000 ATS inför Landesgericht.

10 — Dom av den 6 april 1962 i mål 13/61, De Geus och Uitdenbogerd (REG 1962, s. 89; svensk specialutgåva, volym 1, s. 121).

11 — Ibidem, s. 110.

derna. I domen i målet Bollmann år 1973 förklarade domstolen att på gemenskapsrättens stadium omfattades frågan om fördelningen av rättegångskostnaderna och huruvida de nödvändiga kostnader som parterna haft i huvudtvisten var ersättningsgilla av de nationella bestämmelser som var tillämpliga på det förfarandet. [12] Gemenskapslagstiftaren har aldrig fastställt några regler rörande fördelningen av kostnaderna som uppkommit inom ramen för huvudtvisten och förhandsförfarandet, på samma sätt som det inte heller har gjorts för till exempel förfallo- och preskriptionsfrister eller storleken på skadeståndsersättningen.

24. Mot bakgrund av denna rättspraxis och ordalydelsen i artikel 104.6 RR-D är det enligt min åsikt tydligt att den nationella domstolen i huvudtvisten med stöd av nationell processrätt bör besluta om fördelningen av de extra rättegångskostnader som uppkommit under förhandsförfarandet. Frågan om det föreligger en rätt till ersättning av samtliga kostnader bör i princip bedömas med stöd av den nationella lagstiftningen.

25. De av Clean Car åberopade argumenten med avseende på artiklarna 72 och 73 RR-D är i detta sammanhang inte relevanta. Artikel 72 RR-D fastställer principen om att förfarandet inför domstolen, med undantag för ett antal specifikt beskrivna situationer, är kostnadsfritt. I förevarande fall handlar det emellertid inte om de kostnader som domstolen tar ut, utan om de rättegångskostnader som Clean Car har haft med anledning av det juridiska biståndet i förhandsförfarandet. Artikel 73 RR-D preciserar begreppet "ersättningsgilla kostnader" men denna bestämmelse är endast av betydelse i situationer där domstolen själv beslutar i fråga om rättegångskostnaderna. Såsom anförts överlåts vid ett förhandsförfarande enligt artikel 234 EG detta beslut åt den nationella domstolen i huvudtvisten.

26. Gemenskapsrätten tillåter emellertid inte att medlemsstaterna fritt beslutar om fördelningen av rättegångskostnader i ett förhandsavgörande enligt artikel 234 EG. Enligt fast rättspraxis är det vid avsaknad av en gemenskapsbestämmelse en angelägenhet för varje medlemsstats interna rättsordning att anta processrättsliga regler som syftar till att säkerställa skyddet av rättigheter som enskilda har på grund av gemenskapsrättens direkta effekt. Den nationella lagstiftaren är i dessa fall inte desto mindre skyldig att iaktta två allmänna gemenskapsrättsliga principer som syftar till att i den nationella rättsordningen ge enskilda det instrument varmed de kan utöva de rättigheter som tillkommer dem enligt gemenskapsrätten. Den första rättsprincipen föreskriver att en talan på grund av en kränkning av gemenskapsrätten inte skall behandlas på ett mindre förmånligt sätt än en talan som grundar sig på nationell rätt (likvärdighetsprincipen). Den andra rättsprincipen föreskriver att de nationella reglerna inte i praktiken får göra det omöjligt att utöva de rättigheter som följer av

12 — Dom av den 1 mars 1973 i mål 62/72, Bollmann (REG 1973, s. 269), punkt 6.

gemenskapsrätten (effektivitetsprincipen). [13] Enligt min mening kan denna rättspraxis tillämpas även på de regler i nationell rätt som avser en talan beträffande fördelningen av rättegångskostnaderna.

27. Bedömningen av om de gemenskapsrättsliga nödvändiga villkoren har uppfyllts i det konkreta fallet överlåter domstolen helt åt den nationella domstolen. Vid utövandet av den befogenheten får EG-domstolen tillhandahålla den nationella domstolen närmare kriterier för en objektiv tillämpning och tolkning av de två rättsprinciperna.

28. Enligt min mening kan den nationella domstolens undersökning i det förevarande fallet begränsas till likvärdighetsprincipen. Jag ser inte hur en schablonmässig reglering av rättegångskostnader kan hindra effektivitetsprincipen, som särskilt tolkats av domstolen i samband med fastställandet av klagofrister i nationell rätt. Därför bör det visas att utövandet av, i detta fall, rätten till fri rörlighet för arbetstagare blir omöjligt eller orimligt svårt genom denna reglering av rättegångskostnaderna. I förevarande fall har den nationella domstolen emellertid redan ogiltigförklarat det nationella beslut som fastställts i strid med artikel 39 EG. Även om ett förhandsförfarande inför domstolen var nödvändigt för detta är det faktum att det uppkommit extra rättegångskostnader därför enligt min åsikt inte tillräckligt för att kunna anta att utövandet av gemenskapsrätten därigenom gjorts omöjligt eller orimligt svårt.

29. Vid bedömningen av om likvärdighetsprincipen har respekterats ankommer det på den nationella domstolen att kontrollera om rättegångsreglerna rörande ersättningen av kostnaderna i samband med förhandsförfaranden inför EG-domstolen enligt österrikisk rätt inte är oförmånligare än ersättningarna vid jämförbara nationella förfaranden. Härvid är två delfrågor av betydelse. Först och främst bör den nationella domstolen undersöka vad det lämpliga jämförelsemåttet bör vara, med andra ord med vilka nationella förfaranden som förhandsförfarandet i den mening som avses i artikel 234 EG skall jämföras. Den nationella domstolen skall därvid undersöka de väsentliga kännetecknen hos de båda förfarandena. [14] Vidare skall den nationella domstolen bedöma om ersättningen av kostnaderna i samband med förhandsförfarandet inte är mindre förmånligt än i det jämförbara nationella förfarandet. Detta skall likaså betraktas med hänsyn tagen till de särskilda kännetecknen hos den berörda lagstiftningen. [15]

30. Av parternas olika uppfattningar rörande det sätt på vilket de med förhandsförfarandet jämförbara nationella förfarandena skall bestämmas framgår att ett lämpligt jämförelsemått i det konkreta fallet med svårighet kan fastslås. Enligt

13 — Se nyligen avkunnad dom av den 16 maj 2000 i mål C-78/98, Preston (REG 2000, s. I-3201), punkt 31, och dom av den 22 februari 2001 i de förenade målen C-52/99 och C-53/99, Camarotto m.fl. (REG 2001, s. I-1395), punkt 21.

14 — Jämför dom av den 1 december 1998 i mål C-326/96, Levez (REG 1998, s. I-7835), punkterna 39 och 43, och domen i det ovannämnda målet Preston, punkt 49.

15 — Jämför dom av den 14 december 1995 i mål C-430/93, Van Schijndel och Van Veen (REG 1995, s. I-4705), punkt 19, och domen i det ovannämnda målet Levez, punkt 44.

Republiken Österrike (såsom svarande), och i övrigt även kommissionen, skulle det ligga nära till hands att jämföra Verwaltungsgerichtshofs begäran om ett förhandsavgörande till domstolen i den mening som avses i artikel 234 EG med det nationella förfarandet enligt vilket Verwaltungsgerichtshof, som ett led i huvudtvisten, riktar en begäran till Verfassungsgericht inom ramen för ett "Gesetzprüfungsverfahren". Clean Car menar däremot att jämförelsen skall göras med den situation i vilken Oberst Gerichtshof ber EG-domstolen att tolka en bestämmelse i gemenskapsrätten i enlighet med artikel 234 EG.

31. Parterna är emellertid väl överens om att den österrikiska lagstiftningen om ersättning av rättegångskostnaderna är komplicerad. Vid huvudförhandlingen förklarade ett ombud för Republiken Österrike (som svarande) att österrikisk rätt innehåller olika regler för fördelningen av rättegångskostnader, vars tillämpning är beroende av typen av förfarande och den domstol som handlägger målet. I förvaltningsrättsliga förfaranden skall varje part i princip bära sina egna rättegångskostnader. I förfaranden inför Verwaltungsgerichtshof gäller emellertid avvikande bestämmelser, nämligen att en ersättning för kostnader visserligen är föreskriven men enbart i begränsad omfattning; kostnadsfördelningen sker schablonmässigt. I tvistemål i vilka fordran inte bestrids (frivillig rättsskipning) skall varje part i princip likaså bära sina egna kostnader. I tvistemål i vilka fordran bestrids innehåller österrikisk rätt däremot en bestämmelse vilken gör det möjligt för domstolen att förplikta den förlorande parten att betala samtliga rättegångskostnader.

32. Clean Car har vidare hävdat att de österrikiska reglerna om ersättning av rättegångskostnader strider mot likvärdighetsprincipen, då de i vissa fall, men i andra fall inte, föreskriver en regel om ersättning av rättegångskostnader vid förhandsförfaranden enligt artikel 234 EG. Denna ståndpunkt anser jag vara ohållbar. Likvärdighetsprincipen förpliktar inte medlemsstaterna att föreskriva identiska regler rörande ersättningen av kostnaderna i förhandsförfaranden inför EG-domstolen för alla nationella förfaranden.

33. Enligt min åsikt skall vid tillämpningen av likvärdighetsprincipen i första hand knytas an till typen av förfarande som regleras av nationell rätt. Inom varje specifikt förfarande bör som måttstock ett med ett förhandsförfarande inför EG-domstolen jämförbart nationellt led i huvudtvisten identifieras. Därefter skall utifrån de i målet gällande processrättsliga bestämmelserna bedömas om reglerna rörande ersättningen av rättegångskostnaderna som gäller för förhandsförfarandet vid domstolen inte är mindre förmånliga än regleringen av det jämförbara nationella förfarandet. Om regleringen av det nationella förfarandet föreskriver att varje part skall bära sina egna kostnader kan den rättegångsregeln även vara tillämplig på de uppkomna kostnaderna i förhandsförfarandet inför EG-domstolen. Då den vinnande parten i huvudtvisten kan fordra att den förlorande parten bär de extra rättegångskostnader som uppkommit i ett jämförbart nationellt

processled, måste denna reglering även gälla med avseende på de kostnader som uppkommit inom förhandsförfarandet enligt artikel 234 EG.

34. Om nationell rätt innehåller en schablonmässig reglering av ersättningen av kostnaderna skall enligt min mening domstolen vid bedömningen av likvärdigheten beakta att det vid valet av de element som skall ingå i den schablonmässiga ersättningen i det nationella förfarandet möjligtvis inte ha tagits någon hänsyn till de extra kostnader, såsom högre res- och hotellkostnader, som ett förfarande inför EG-domstolen i Luxemburg för med sig.

35. Såsom omnämnts är det dock den nationella domstolens ensak att med stöd av de relevanta omständigheterna i fallet ge en slutlig bedömning av om likvärdighetsprincipen har respekterats.

IV — Förslag till avgörande

36. Med bakgrund av det ovannämnda föreslår jag att domstolen skall besvara de frågor som Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien har ställt på följande sätt:

Om en nationell domstol enligt artikel 104.6 i rättegångsreglerna för Europeiska gemenskapernas domstol beslutar om rättegångskostnaderna i ett förhandsförfarande, skall detta beslut inte vara mindre förmånligt än ett beslut om fördelningen av rättegångskostnader i ett jämförbart nationellt processled i huvudtvisten.